

Adrian Romoņi

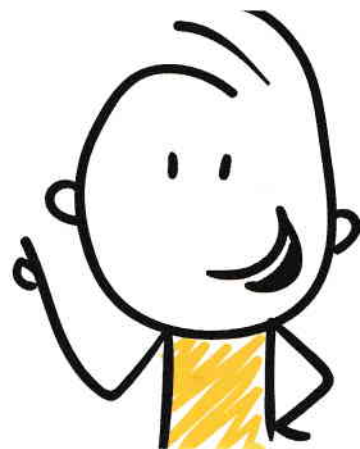
Teodora Œimon

TIPARE TEXTUALE

Strategii de receptare Œi redactare

clasa a V-a

Recapitulare inițială	4
Capitolul I	6
Fișa 1. Textul narativ literar. Trăsături	6
Fișa 2. Textul narativ literar. Cuvântul-cheie. Tema. Ideile principale. Ideile secundare	18
Fișa 3. Textul narativ literar. Consolidare (I)	28
Fișa 4. Textul narativ literar. Consolidare (II)	42
Fișa 5. Textul narativ nonliterar. Trăsături	54
Fișa 6. Textul narativ multimodal. Trăsături	66
Test 1. Evaluare sumativă. Textul narativ	78
Capitolul II	82
Fișa 1. Textul descriptiv literar. Tabloul în proză	82
Fișa 2. Textul explicativ	94
Fișa 3. Textul descriptiv literar. Portretul în proză	100
Fișa 4. Textul descriptiv nonliterar	112
Test 2. Evaluare sumativă. Textul descriptiv	122
Autoevaluare capitolul I	126
Autoevaluare capitolul II	127

Gândul este aripa omului...

Ștefan Radu Mușat

I. COLȚUL CUVINTELOR

1. Să începem printr-un joc! Rezolvă rebusul de mai jos pentru a afla înțelesul unor cuvinte pe care le vei întâlni în fragmentul de text pe care urmează să îl citești.

1. Care se produce pe neașteptate.
2. Zgomot mare, gălăgie.
3. Lipsit de îndrăzneală, timid.
4. Mișcare grăbită și zgomotoasă, de colo până colo, foială.
5. A examina îndelung și în detaliu o idee, un plan.
6. Teamă puternică provocată de o emoție.
7. Redus, limitat, micșorat.

1.	B				
2.	H				
3.	S				
4.	F				
5.	F				
6.	S				
7.	R				

2. Realizează corespondența între expresiile din coloana A și imaginile din coloana B:

A

Răcit cobză ...

A fi bine mersi ...

Cu lux de amănunte ...

A da nas în nas ...

B

CINE ESTE ... LAURA GRÜNBERG?

Laura Grünberg este o îndrăgită scriitoare a zilelor noastre, care povestește despre „lucrurile mici, hazlii, firești, ce ne înconjoară, pătrund în lumi fantastice și ție povești”. Unul dintre textele sale cele mai iubite de cititori este *Poveste cu un gând strănutat*. Citește-l cu atenție, iar apoi răspunde provocărilor.

Un Gând s-a rătăcit într-o parcare. S-a trezit brusc în miros de benzină, printre mașini înghesuite și oameni nervoși. Ultimul lucru pe care și-l amintea era cum stătea liniștit în capul lui Simon, în timp ce băiatul, răcit cobză, butona de zor la computer, strănutând întruna. Probabil că așa fusese aruncat în lume: printr-un strănut. Și trebuie să fi fost un strănut foarte puternic dacă ajunsese tocmai în parcare a zgomotoasă și aglomerată din centrul orașului, în miezul zilei.

Speriat și derutat, Gândul lui Simon nu știa încotro s-o apuce și ce să facă. Se tot uita în jur cu speranța că va vedea ceva sau pe cineva cunoscut. Dar totul era străin pentru el. O lume necunoscută într-o hărmălaie de culori, de mirosuri și de sunete, o adevărată aventură pentru un gând de copil, care chiar și la locul lui e destul de sfios... Gândul rătăcit amețise deja de atâta gălăgie, miros de benzină și forfotă de mașini, când se-auzi o voce:

- Căutați cumva un loc de parcare? [...]
- Eu? Nu. Ce să fac eu cu un loc de parcare?! [...] Cine sunteți?! întrebă el mirat.
- Îngerul Parcărilor... [...]
- Nici eu nu știu ce caut aici. Eram bine mersi la mine acasă, când Simon a strănutat și...
- Nu prea pricep ce spuneți și nici nu am timp să vă ascult.
- Nici eu nu am timp de glume. Trebuie să mă întorc acasă și habar n-am unde sunt și cum să fac. [...]

Îngerul Parcărilor îl asculta și îl privea mirat. [...]

- Domnule sau, mă rog, ce sunteți, un nume aveți?
- Spuneți-mi Gând cel Bun... Unde mă sfătuiți să-ncerc? Și cum să plec de aici? Eu nu merg de unul singur. Merg Simon undeva, merg și eu. Stă Simon, stau și eu. Da' eu de unu' singur habar n-am să mă deplasez. [...]

Cum era limpede că acest Gând era total neajutorat, Îngerul Parcărilor se hotărî să îl ajute să zboare. Îl încurajă în fel și chip să își ia cumva zborul, însă frica Gândului cel Bun era foarte mare. Nu făcuse niciodată așa ceva. [...]

La un moment dat, în timp ce se frământa neștiind ce să mai inventeze, dinăuntrul unei mașini cu geamul deschis care tocmai pleca, se auzi o melodie dată foarte tare. Brusc, ca prin minune, Gând cel Bun făcu un fel de zbor scurt și caraghios în direcția aceea.

- Bravo, bravo, știam eu... Gândurile zboară! Ai reușit, exclamă bucuros Îngerul Parcărilor. [...]

Gândul cel Bun zbura acum ca o frunză-n vânt, pe deasupra orașului, țării, lumii, agățându-se la întâmplare de vorbe, zgomote, strigăte, melodii, alarme de mașini... Era fantastic! Față de spațiul restrâns în care trăise până atunci, în capul lui Simon, față de parcare, aceea aglomerată, acum plutea peste o lume nesfârșită. O lume imensă, necunoscută de el până atunci. Deși știa să dea nume la tot ce întâlnea – oameni, copaci, coșuri de gunoi, câini, mașini, magazine, râuri – era un univers pe care îl cunoscuse doar prin ochii lui Simon și pe care acum era liber să-l exploreze după bunul plac... După fiecare aventură, indiferent cât de departe ajungea, revenea în parcare și îi povestea cu lux de amănunte Îngerașului Parcărilor ceea ce i se întâmplase. [...]

[...] Când se aștepta mai puțin, într-o miercuri pe la ora 5, dând colțul pe o stradă în sunetul unor picături de ploaie, a dat pur și simplu nas în nas cu Simon. Băiatului îi trecuse răceala și parcă și crescuse un pic. În orice caz destul cât să conducă propria lui mașină... Oare avea să-l recunoască Simon? Se schimbaseră oare și Gândul cel Bun între timp? Încotro conducea Simon așa grăbit?

Și-atunci Gândul cel Bun, gândul strănutat al unui băiat de 7 ani, care văzuse întreaga lume, se liniști pe dată și toate spaimile lui dispărură: la ora asta de vârf trebuie să parcheze și Simon undeva... Iar Gândul cel Bun știa locul perfect.

II. EXPRIMĂ-ȚI EMOȚIILE!

1. Alege, din acvariul de mai jos, cuvântul/cuvintele care exprimă cel mai bine starea ta de spirit în urma lecturii textului.

2. Justifică, într-un singur enunț, alegerea pe care ai făcut-o.

III. DOVEDEȘTE CĂ AI ÎNȚELES TEXTUL! (TIMPUL. SPAȚIUL. ACȚIUNEA. PERSONAJELE)

1. Privește cu atenție imaginile de mai jos. Bifează-le pe cele în care se regăsesc locurile pe unde s-a aflat, la un moment dat, Gând cel Bun, iar apoi motivează-ți alegerea transcriind, în spațiile alăturate, câte o secvență semnificativă din text.

REȚINE!

Indicii de spațiu sunt cei care dezvăluie cadrul în care sunt plasate personajele și acțiunile la care acestea participă. Îți poți identifica în text, adresând întrebări precum: **unde?, de unde?, până unde?, încotro?**

Indicii de timp arată momentele în care se desfășoară acțiunea. Aceștia pot face trimitere la: durata acțiunii, ordinea în care se desfășoară evenimentele, momentul desfășurării unei întâmplări etc. Îți poți identifica în text, punând întrebări precum: **când?, de când?, până când?, cât timp?**

---

2. Pe norișorii de mai jos, se află notați indici de timp, preluați din text.

- a. Notează, în cerculețele alăturate, cifrele corespunzătoare pentru a stabili ordinea apariției lor în text.
- b. Precizează, în spațiile libere, întâmplarea asociată fiecărui moment.

REȚINE!

Într-un text narativ literar, **timpul** și **spațiul** pot fi determinate sau doar vag precizate. De asemenea, spațiul poate fi unul real sau unul inventat de autorul textului.

3. Stabilește ordinea corectă a întâmplărilor din text:

- Gând cel Bun a început să zboare deasupra orașului.
- Îngerul Parcărilor îl întreabă pe Gând cel Bun cum se numește și cine este.
- Un Gând s-a rătăcit într-o parcare, după ce fusese strănutat de un băiat.
- Într-o zi de miercuri, Gând cel Bun s-a întâlnit cu Simon.
- Gândul s-a întâlnit cu Îngerul Parcărilor.
- Îngerul Parcărilor îl ajută pe Gând cel Bun să zboare.
- După fiecare aventură a sa, Gând cel Bun revine în parcare și îi povestește Îngerului Parcărilor ceea ce i s-a întâmplat.

REȚINE!

Textul narativ presupune relatarea într-o ordine temporală și logică a unor întâmplări, evenimente reale sau ficționale, desfășurate în timp și spațiu, la care participă personaje. Textul narativ poate fi literar sau nonliterar.

Elementele prin care poți recunoaște un text narativ literar sunt:

- Relatarea unor întâmplări/fapte imaginare;
- Accentuarea cauzei care stă la baza desfășurării întâmplărilor;
- Existența unor indici de spațiu și timp;
- Prezența personajelor;
- Predominanța verbelor;
- Emoționarea cititorului.

Textul narativ literar se construiește în jurul povestirii aventurilor unuia sau a mai multor personaje. Succesiunea aventurilor constituie **acțiunea**. Acțiunea este determinată de schimbarea unei situații inițiale.

4. Colorează, utilizând culori diferite, următoarele părți ale textului:

Situația inițială

Momentul care declanșează acțiunea

Situația finală/rezolvarea

5. Concentrează-te asupra părții de text care a rămas necolorată și precizează trei dintre întâmplările care alcătuiesc acțiunea:

- _____
- _____
- _____

6. Care sunt personajele textului? Notează, pe spațiile de mai jos, numele acestora, respectând ordinea apariției lor în text.

_____

_____

_____

7. Transcrie câte o secvență de text potrivită, pentru a ilustra următoarele sentimente/stări pe care le resimte Gând cel Bun:

teamă _____

_____

speranță _____

_____

confuzie _____

_____

nedumerire _____

_____

calm _____

_____

8. Alege varianta de răspuns pe care o consideri potrivită pentru afirmația: *Gând cel Bun a reușit să zboare spre mașina dinăuntru cărăia se auzea o melodie dată foarte tare, pentru că a fost:*

a. curajos

b. neajutorat

c. fricos

d. laș

9. În text, nu este precizat felul în care arată Gând cel Bun. Conturează, în 30-50 de cuvinte, un portret fizic al acestuia, așa cum ți-l imaginezi tu.

---

10. Ce-ai zice să realizezi portretul lui Gând cel Bun sub forma unei poezii? Completează spațiile libere cu informații din text și modifică cuvintele astfel încât să obții versuri cu rimă.

Se numește _____

Este _____

A apărut pe lume _____

Poate să _____

Nu poate să _____

Trăsături fizice _____

Trăsături morale _____

Cel mai mult îi place să _____

Ceea ce nu îi place deloc _____

REȚINE

Personajul este o prezență prin intermediul căreia scriitorul își exprimă indirect ideile și sentimentele în textul narativ literar. Acesta participă la acțiunea prezentată în text. Unui personaj i se poate preciza identitatea: nume, prenume, vârstă, educație etc. și i se poate contura un portret fizic sau moral.